FRANCKESCHE STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De patribus qui filios suos distraxerunt. Rubr.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

De patribus qui filios ſuos diſtraxerunt. **Rubr.**

1 Si aliquis ſubmittat ſe alicui domino, faciendo ſe ſubditum, vel fidelem, vel hominē ſuum ſeu vaſallum, an iſtud præiudicet filijs?
Fidelitas patris, quòd non noceat filijs.
Quare mortuo vaſallo tenentur filij recognoſcere feudum, & petere inueſtituram renouari, & iurare de nouo fidelitatem infra annum & diem?
3 Si aliquis forenſis facit ſe ciuem alicuius ciuitatis: propter quod aſtringitur oneribus perſonalibus & realibus, an hoc præiudicet filijs iam natis, ſi nolunt illa onera ſubire?

LEX I.

1 Liberos. † Parentes nō poſſunt filios vendere, vel in ſeruitutem dare aliquo titu
lo: niſi in vno caſu. propter nimiam paupertatem.
2 & cauſa victus, [a] ſi aliunde ſibi prouidere nō poſ
ſunt. Not. mirabilem poteſtatem parentum erga
2 filios. h. dicunt ambæ illæ ll. per iſtam l. j. dicit Bald. † q ſi aliquis
ſubmittat ſe alicui domino, faciendo ſe ſubditum, vel fidelē, vel
hominem ſuum, ſeu vaſallum, q iſtud non præiudicat filijs: quia
etiam ſi expreſsè vellet filios facere tales, non poſſet contra eorū
voluntatem: vt hic. & ſic fidelitas patris non nocet filijs: & inde
procedit q vaſallo mortuo filij tenentur recognoſcere feudū, &
petere inueſtiturā renouari, & iurare de nouo fidelitatem infra
3 annū & diē [b] ſed minus plenè examinat hūc paſſum, ſed vide
ipſum pleniſsimè examinatū in Spe. de feu. §. j. ver. quintò quæ
rit. vbi quærit an filij hoīs mei, dicanť hoīes mei & ſint mihi ſub
diti ſicut & pater. nā dicit inter filios natos, poſtquàm pater fuit
homo meus. & ſunt homines mei: & nati, & ſic diſtinguit ex qua
cauſa pater fecit ſe hominem meum: an ratione delicti commiſsi
per eum contra me. & non nocet filijs: an ad ipſum & filios ſuos
defendendum: & tunc prouiſio patris extēditur ad filios. ad hāc
3 diſtinctionem vide l. iij. j. de libe. & eorum libe. † Dicit etiā Bald.
per hanc l. q ſi aliquis forenſis facit ſe ciuē alicuius ciuitatis: pro
pter quod aſtringitur oneribus perſonalibus & realibus illius ci
uitatis: q hoc non nocet filijs iam natis, ſi nolunt illa onera ſub
ire: ſed non contradicendo videntur aſſentire: quia conſequunť
etiam emolumenta ciuitatis. hinc eſt q libera patris æſtimatio
debet prodeſſe filijs: tanquam ſint eadem perſona: vt no. in l. ij.
j. qui ætate. lib. x. & per Bar. in l. fi. in fi. j. de impu. & alijs ſubſtit.
hinc eſt q licet authoritas patris nō ſufficiat ad obligandū filiū
pupillum, qn̄ agitur de ſola obligatione, non de acquiſitis: vt in
l. fi. §. j. de ver. obl. ff. bene tamen ſufficit quādo agitur actione de
acquiſitione. vt in adeunda hæreditate. vt in l. ſi infanti. circa fin.
j. de iure delibe.

1 Si pater in caſu neceſsitatis famis, vendat filium: non tamen filius efficitur ſeruus, ita quòd perdat libertatem: ſed efficitur ſeruiens. ſicut cliens & famulus.

LEX II.

1 Si quis. † Lex ij. allegatur dum dicit: [in hoc tantū
modo caſu.] quæ non vult quod extendať
ad terminos de quibus tex. loquitur. aut ſimiles, q qn̄
conſtitutio, vel ſtatutum loquitur cum dictione taxa
tiua, non extenditur ad cauſam ſimilem, vel maiorem rationē ha
bentem: etiam ſi non ſit correctiuum iuris communis. quādo eñ
eſt correctiuum, non eſt dubiū. vt no. in auť. quas actiones. §. de
ſacroſan. eccl. ſed in contrariū videtur tex. cum glo. in l. illud. cir
ca fi. §. de ſacroſan. eccl. & in l. ob æs. j. de prædi. mi. Barto. exami
nat iſtum paſſum in l. ſi conſtante. ff. ſolut. matr. in j. q. princ. q. ix.
vbi allegat hanc l. & diſtinguit an reperiatur extenſio per aliam
l. & extenditur. vt in d. l. ob æs. aut non reperitur. & tunc aut ſta
tutum inducit odium, & non fit extenſio: vt in hac l. aut inducit
fauorē: & tunc fit non obſtante dictione taxatiua: vt in d. l. illud.
2 † Vltimò teneas hic opi. gloſſ. quòd ſi pater in cauſa neceſsitatis
famis vendat, non propterea efficitur ſeruus filius, ita q perdat
libertatem, ita quòd efficiatur ſeruus: ſed efficitur ſeruiens. ſicut
cliens & famulus: quia ſi eam perderet, ingenuitatem nunquam
recuperaret. per l. intercidit. ff. de condi. & demon. cuius contra
rium patet hic. dum dicitur [ad ingenuitatem eū propriam repe
tere.] fuit ergo dilata ingenuitas, non extincta. prout alibi no. in
l. manumiſsiones. ff. de iuſti. & iure. dic vt in gl. vide hic gl. inſti
tu. de patria pote. enumerat aliqua: in quibus conſiſtit patria po
teſtas. inter quæ eſt illud. de quo in iſta l. vt poſsit vendere filiū:
vt hic ſolo caſu propter neceſsitatem patris: aliàs famis. etiā glo.
ſequens dicit q quædam nationes (vt ſclaui) vendunt filios tā
quam ſeruos. & eos indebitè vendunt.

De reſcindenda venditione. **Rubri.**

1 Si per metum libero te per acceptilationem: licet valeat liberatio mero iure. & ſic perdam actionem: prætor tamen eodem inſtanti reſtituit mihi vtilē actionē.

LEX I.

1 Si pater. † Venditio facta per vim vel
metum, retractatur reſtituto
pretio. h. d. Intellige ſi per
actionem quod metus cau
ſa. valet enim mero iure: etiam ſi metus de
dit cauſam contractui: quia venditor aliàs
non fuiſſet vendıturus: quia coacta volun
tas eſt: vt l. ſi mulier. §. fin. ff. quod met. cau.
præterquam in contractu dotis: qui reddiť
nullus propter metū. ſicut & matrimoniū:
in quo requiritur magis libertas. vt d. l. ſi
mulier. §. ſi dos. iūcto c. cum locum. extrà.
de ſponſa. & in hoc differt à dolo qui qn̄
dat cauſam contractui, excludit cōſenſum
& voluntatem: quia deceptus, ſed coactus
bene conſentit quando coactio nō eſt præ
ciſa, ſed cauſatiua: aliàs etiam coactus non
cōſentit. vt in c. ſacris. quod met. cau. & per
illa eſt expedita gloſ. ſuper verbo [irrita.]
quæ dicit intellectū quorūdam eſſe quādo
metus non dederit cauſam contractui: ſed
gl. indebitè intelligit. illa diſtinctio bene ha
2 bet locū in dolo. † In tex. ibi: [ratū non ha
bebitur.] ſcilicet per legē, vel prætorē, qui
facit edictū quod metus cau. vt ff. qđ met.
cau. l. j. & dic q ratū non habeť etiā ab ipſo
principio, vnde ſi per metū libero te per acceptilationē: licet va
leat liberatio mero iure: & ſic perdā actionē, prætor tn̄ eo inſtan
ti reſtituit mihi vtilē actionē in l. metum. la iij. §. volenti. eod. ti. &
hoc eſt q nullo tempore ratū habet. In tex. ibi. [irrita.] id eſt ir
ritanda. mero nanq; iure valet: ſed ſtatim cōpetit actio ad reſcin
dendū. In tex. ibi: [maximè.] abundat hoc verbū. nam ſi niſi re
ſtituat pretiū non auditur venditor: quia non debet locupletari:
ſed ſufficit q non ſit in damno. vt in l. iij. §. quod me. cau. & per
hoc eſt expedita gloſſ. fi. quæ timore illius l. intellexit text. altero
de pluribus modis. ſed tene illam q abūdat illa dictio maximè

a ¶ Et cū victus. Adde glo. in c. ij. de pign. & gl. in c. quod non eſt. de reg. iu. lib. vj.

b ¶ Infra annū & diē. An non petens in dicto termino cadat à feud. vide text. & ibi Bald. in c. j. quo tpe. in vſibus feu. Bal. in c. j. quæ fuit pri. cauſa ben. amit. in c. j. de ca. corra Bal. & doc. in c. j. de ca. qui cur. ven. doct. in c. veritatis. de do. & contum. Cal. cōſil. vij. inci. an feudatarius. in tit. de feu. Pe. de anc. conſil. clxxiiij. inci. d. Lazarus fuit veſtitus de quodā feu. Car. zab. conſi. xxxiiij. inci. circa primū dubiū duo principaliter ſunt videnda. Abb. conſil. lxxxiij. inci. cōditoris oim poſtulato ſuffragio. in ij. colū. in j. vol. & conſi. iij. inci. Nitar in præſenti. in ij. vo. Io. de ana. cōſi. xxxij. inc. Vltra alia dubia. Lu. ro. conſil. xxvij. inci. Viſo themate mihi propoſito. Pau. de ca. conſil. clxij. inci. circa id de quo quæritur. in pe. col. Barb. cōſi. lxxxiiij. incip. præclarè. in ij. col. in iiij. vol.

1 Contractus valet de rigore iuris. & non poteſt reſcindi etiam propter deceptionem ultra dimidium iuſti pretij, dummodo emptor velit ſupplere vſque ad iuſtum pretium. nec ſufficeret ſupplere vſque ad quantitatem ad hoc ut deceptio nō ſit ultra dimidiam iuſti pretij: & hoc niſi interuenerit dolus emptoris. & nu. 2.
2 Qualiter dicatur deceptio eſſe ultra dimidiam iuſti pretij? & nu. 3. & 7.
3 Contrahentibus licitum eſt inter ſe decipere: dummodò deceptio non ſit ultra dimidiam iuſti pretij. & nu. 2.
4 De ualore rei quod tempus inſpiciatur, ut probetur deceptio eſſe ultra dimidiā, & qualiter probetur ualor? & nu. 17.
5 In quibus caſibus non retractetur uenditio ſeu contractus propter deceptionem ultra dimidium iuſti pretij?
Quando ſufficiat læſio in ſexta parte pretij, ad hoc ut contractus reſcindatur?
6 Quanto tempore duret facultas emptori ſupplendi pretium & retinendi, ſi interuenit læſio ultra dimidium iuſti pretij.
7 Poteſt quis renuntiare huic legi. & ſic iuri petendi contractum reſcindi propter læſionem ultra dimidiam iuſti pretij: & an ſufficiat generalis renuntiatio de omnibus iuribus, & legibus &c. & nu. 9.
Quod eo ipſo cenſeatur quis renuntiaſſe, ſi ſciebat uerum ualorem rei, & ſic ſe decepit ultra dimidiam iuſti pretij.
Qualiter formetur libellus in remedio huius legis?
8 Quando eſt tanta læſio, & ſic ultra dimidiam iuſti pretij: quòd præſumatur potius ignoraſſe uerum pretium quam ſciuiſſe.
9 Si renuntiauit ſpecialiter prouiſioni huius legis, ſeu fraudi dupli. ualet renuntiatio: etiā ſi conſtat quod ignorabat uerum pretium.
10 An per illa uerba: & ſi plus ualet, donauit dicto emptori illud plus, an cenſeatur uenditor renuntiaſſe beneficio huius legis?
11 Si emptor rem emptam alteri obligauit: & poſtea agitur contra ipſum ex diſpoſitione huius legis: quia interuenit læſio ultra dimidiam iuſti pretij: & ipſe emptor nolens ſupplere pretium, rem reſtituit: an tunc tranſeat in uenditorem cū iure hypothecæ?
12 Quod remedium competat ad retractandum uenditionem ſecundū prouiſionem huius legis?
13 An remedium huius legis habeat locum in contractibus ſtricti iuris?
14 An iſta lex quæ loquitur in uenditione, habeat locum in alijs contractibus ſtricti iuris?

a ¶Rem maioris. Ad hãc legem vide eundẽ Pau.de ca.in cõſi. ccclxxxvj.in.ij.parte cõſ.nouorũ.& ibi. an habeat locum in cõtractu emphyteutico.Cur.

b ¶Arbitramẽtũ. Adde Bar.& ibi doct.in auth. ſi verò cõtigerit.ſ.de iudi.d.Alex. de Imo.in l. ſciendũ. ff.de ver.ob. & eundem Pau.de Caſt. in cõſ.ſuo.ccixj.inci.Viſis compromiſſo & laudo.col.iij. ver.circa ſecundũ.in.j.parte cõſiliorũ antiquorũ. & adde. an dicatur cõtractus nominatus, vel innominatus dic vt per Bal. quẽ vide in rub. j. de rerũ permu.in fi.Fran.Cur.

c ¶Si ſciebat.Et ſic remedium huius. l. nõ habet locũ in venditore ſciẽte. Adde do. Alex.de imo.in cõſi. cxxvij. per totum in j.vol.Cur.

15 *An per iuramentum excludatur quis à beneficio huius legis ſi iurauit non venire contra? & nu.10.*

16 *Si emptor rem alij vendidit, & tradidit, an habeat locũ remedium huius legis, & quid venditor debebit agere?*

Mulier decepta in æſtimatiõe rei datæ in dotẽ æſtimatæ: an poſt ipſam rẽ peremptã poſſit petere ſuppleri pretiũ?

17 *An iſta lex habeat locum econuerſo quando emptor eſſet deceptus.*

LEX II.

a REm maioris pretij.

Iſta eſt famoſa lex. & habet materiam ſingularẽ & notandam. quã Doct.multum plenè & vtiliter examinant.maximè Bal. ſecundùm Nico.ma. & examinat per quæſtiones potius,quam per expoſitiones.nam ex glo.magna hic poſita colliguntur nouem quæſtiones.& Doc.ponunt plures alias. quas longũ eſſet recitare: ſed eliciam aliquas cõcluſiones ſuper ſubſtantialibus iſtius legis, & totius ſuæ materiæ;& breues : & quæ melius retinebuntur
1 memoriæ.† In tex.ibi : [humanum eſt.] Ex hoc patet quòd de rigore iuris valet cõtractus.& non poteſt reſcindi etiã propter deceptionem vltra dimidiã iuſti pretij.per regulam , eſt licitum contrahentibus inter ſe decipere.vt in.l.in cauſæ.in prin.ſeu.§.j.ff.de mino. & ex eadem æquitate procedit. quòd ſi emptor vult pretiũ ſupplere , debeat emptio rata manere:quia ceſſat cauſa deceptionis : & hoc ſi non interuenit dolus emptoris : ſed fuit deceptio re ipſa.Si autem interueniſſet,quia induxit venditorem ad vendendũ:aliàs nõ venditurum ſi ſciuiſſet tantùm plus valere, nõ haberet emptor facultatem ſupplendi pretium:imò teneretur rem ſibi reſtituere reſtituto ſibi pretio dato.tex. eſt cum gl.ſingulari.j.ſi vẽdito pignore agatur.l.pen.quinimò non requireretur tanta deceptio.imò pro-
2 pter modicã reſcinderetur cõtractus.vt.j.eo.l.dolus. † In tex.ibi: [quod deeſt iuſto pretio,recipias &c.] Not.& pondera iſtũ tex. quia nõ ſufficit quòd emptor ſuppleat vſque ad quantitatem ad hoc vt deceptio non ſit vltra dimidiã iuſti pretij : imò requiritur quòd ſuppleat vſque ad iuſtum pretium : vnde ſi rem valentem decem vendidi tibi pro quatuor.& ſic ſum deceptus vltra dimi-
3 diam iuſti pretij in vno tantum:quia dimidia ſunt quinq;. † & ſi vendidiſſem pro. v.non haberet locũ diſpoſitio huius legis:quia deceptio non eſt vltra dimidiam : cùm habeam dimidiam.& ſic habet locum regula,quod licitum ſit cõtrahentibus inter ſe decipere:ſi tamen offerres illud vnum quo ſum deceptus vltra dimidiam,non ſufficit. cum eſſet diſpoſitio huius.l.ſed debes ſupplere vſque ad iuſtum pretium : & ſic dare mihi ſex,quæ ſufficiunt mihi ad iuſtum pretium;& tamen ſi vendidiſſem pro.v.non poſſum plus petere. Tene mẽti perpetuò.quod etiam Bal.hoc tenet
4 propter iſtum tex.† In tex.ibi.[ſi nec dimidia pars veri pretij.] ſ. quod inſpecto tempore venditionis erat nõ ante, vel poſt:ſi conſtaret quod ante minus valuiſſet:& etiã poſt incipit minus valere:ſed cõſtat quod tempore venditionis valebat.x.& fuit vẽdita pro iiij. quia nõ inſpicitur tempus anterius vel poſterius:vt.j.eo. l.ſi voluntate.in fin.& extrà de emp.& vend.c.cùm dilecti.&.c. cùm cauſam.Quid autem ſi non conſtat de illa veritate pretij diuerſorum temporum, & venditor agat ad reſcindẽdum, dicens quòd rem valentẽ.x.vendidit pro.iiij. & probat quòd hodie valet.x.vnde dicit ex hoc præſumi quòd etiam tempore venditionis tantum valuerit,cùm non conſtet de contrario , an ſibi ſufficiat ad reſcindendũ? videtur quòd ſic.quia ex pręſenti pręſumitur in præteritũ : vt.ſ.de proba.l.iij.& hoc vide per Cy. poſt Pe. in auth.ſed quãuis. j.de rei vxo.act.& quid econuerſo. ſi probat quòd per annum antè valuit.x. an ſufficiat , vt ſic præſumatur quòd tantùm valuerit tempore venditionis? vnde Cy.in.l.ſi minorem.ſ.de in integ.reſti. nam in his quæ variãtur ex tẽpore non eſt bona argumentatio de præſenti ad præteritum. vel ecõuerſo. vt in.l.ſpadonẽ.§.qui abſolutus.ff.de excu.tut.Sed pretia rerũ ex tẽpore variãt.vt in.l.pretia rerũ.ff.ad leg.falc.Sed certè nõ ex ſolo tẽpore,ſed alia extrinſeca ſubſiſtente cauſa.quod tamẽ non eſt in ætate quę ex ſolo curſu temporis variatur.& ideo niſi conſtet de aliqua alia extrinſeca cauſa , quæ habuerit variare pretia vt puta guerra, vel pax.videtur poſſe argui de præſenti ad præteritum.vel econuerſo.ar.d.l.iij.& l.ſiue poſſideris. ſ.de proba. eſt ergo in arbitrio iudicis hoc diſcernere:an probatio prædicta ſufficiat, vel nõ.quãdo autẽ eſſet longa diſtãtia tẽporis.puta decennium,vel vltra:videt̃ nõ ſufficere:etiã ſi alia iuſta cauſa non probet̃ ſubeſſe.or ſufficiat. Die.xxj. Aug. M.cccxxxix. & tũc ante per duos dies do.Paulus de dotis , & do. Vbertus trapolinus cũ dño filio Lãceloto,& dñs Daniel,cũ magiſtro Stephano venerũt
5 Venetias ex eo ꝙ eis opponebat̃.† Adde quaſdã limitationes ad hanc legem. Primò quòd habet locũ in emptione & venditione quã quis facit per ſeipſum vel alium cũ ſpeciali mãdato de vendendo tanto pretio. Si verò ſine ſpeciali mandato,& cum generali,& ille doloſè venderet minori pretio : non valeret per.l.diligenter.ff.man.ſed ſi non doloſè,valet.& ſufficit minor læſio in ſexta parte pretij, vt poſſit reſcindi venditio:niſi pretiũ ſuppleatur. hoc tenuit Barto. licet ſub dubio. in repetitione.l.ſi ſocietem.§.arbitrorum.ff.pro ſocio. per.l.vnde ſi neruæ.ff.eo.ti. & ſic
b arbitramentum b quod habet vim contractus ſeu tranſactionis & celebratur inter partes per alium, dicitur iniquũ : & poteſt reſcindi propter læſionem factam in ſexta parte. Alia limitatio. quod non habet locum iſta.l. ſi in venditione interueniret dictum iudicium,quod faceret prouiſionem huius legis ceſſare. ideo emptor cautè facit ſi poſt emptionem factam citato venditore ſi aliquid dicere vult , facit venditionem confirmari per iudicem. & hæc habentur in.l.j. C. de prædijs decu. lib.x.j.& ibi per Bartol.not. Item tertiò quædam gloſſ. quæ eſt.x. q.ij.c.hoc ius porrectum. dicit non habere locum in venditione facta ecclesiæ : quia eccleſia nullam vult decipere : nec pati ſibi fieri iniuſtitiam. ſed hoc eſt falſum. & illa ratio potius tendit in contrarium. quod multo magis quando facta eſt eccleſiæ. & de hoc eſt caſus in.c. cum dilecti.&.c. cum cauſam. de empt. & venditione. quum. c. loquuntur in venditione facta eccleſiæ vel per eccleſiam. Quarta limitatio. quia dicunt quidam non habere locum ſi venditor apponit pactum quod reſtituto pretio infra annum poſſit recuperare rem venditam , & ipſe non reſtituit infra: ſed poſt annum vult recuperare remedio huius legis:vel quòd ſuppleatur pretium. quaſi videatur huic.l.renũtiatum poſt annum. Doct.tamen tenent contrarium : quia non habet duo iura ſeparatim pesandi.ſcilicet ex pacto,& ex diſpoſitione huius legis:licet primo iuri videatur renuntiaſſe poſt annum:non ſic ſecundo. ff.de
6 ſerui.vrb. præ.l. ſi domus.† Sed quanto tempore durat facultas emptori ſupplendi pretium,& retinendi rem? dic quouſque lata ſit ſententia ſuper reſtitutione rei,& quouſque fuerit condemnatus actione iudicati ad rei reſtitutionem. per.l. Item veniunt.§. Idem rectè.ſeu.§.cum prædiximus.ff.de peti.hæred.quia quando vnum eſt in obligatione,aliud in ſolutione,ex diſpoſitione legali tantùm durat facultas.ſed ſi ex diſpoſitione contrahentium non durat niſi vſque ad litem conteſtatam ſuper re: vt in.l.ſi ſtipulatus fuero.x.in mille.ff.de ſolu.facit.l.ſi inſulam. ff.de verb.
7 oblig. Deinde collige quaſdam cõcluſiones.† Prima quod huic legi poteſt renuntiari expreſsè vel tacitè. per regulam generalem.quod quilibet poteſt renuntiare expreſsè vel tacitè iuri ſuo. vt.ſ. de pact. l.ſi quis in conſcribendo. & hoc tenet Bald. hic ſecundùm Nico.ma. per.l. quæritur. §.ſi venditor.ff.de ædil.edic. & etiam reſpondeo in titulo de actione quantò minoris. Secun-
c da concluſio. quod eoipſo cenſetur renuntiaſſe ſi ſciebat c verum valorem rei : & ſic ſe decepit vltra dimidiam iuſti pretij etiam ſi aliter expreſsè non renuntiet.hoc tenet expreſsè Specu-la.in titu. de emptio. & venditio. §.nunc reſtat.de reſcin. venditio.&c. in verſic.quid ſi aliquis ſcienter. ad quod. j.eod.l.venditor. & idem tenent hic Bart. & Bal. dicentes quòd in formatione libelli debet aſſerere ſe fuiſſe deceptum : & ſic ignoraſſe verum pretium , ad hoc vt libellus concludat. † Tertia concluſio.
8 quòd in dubio quando eſt tanta læſio, præſumitur ignoraſſe potius verum pretium quàm ſciuiſſe. aliàs rarò locum haberet iſta lex. ſed quando non eſt tanta læſio, præſumitur potius ſciuiſſe pretium rei ſuæ per.l. quiſquis.j.eodem. & hoc vult ibi Cy. in effectu. † Quarta concluſio. quia ſi renuntiauit ſpecialiter
9 prouiſioni huius. l. ſeu fraudi dupli , valet renuntiatio etiam ſi conſtat quòd ignorabat verum pretium. l. qui iure. ff. de ſolu. men. mili. quia licet non cogitauerit in ſpecie , poſtquam igno-rauit

Supplenio Preij iuſti ...
Tempus valoris
REGVLA.

rabat, videtur cogitaſſe in genere: & voluiſſe quòd non obſtante
ignorantia veri pretij (etiam ſi ſit deceptus vltra dimidiũ) no-
lit vti remedio huius l. per illam l. & per id quod no. in l. ſub præ-
textu. la ij. ſ. de tranſactio. Quinta concluſio eſt. quòd generalis
a renuntiatio [a] de omnibus iuribus & ll. &c. non nocet renuntiã-
ti, ſi non apparet ꝙ ſciuerit verum pretium rei. ſecundũ Nicol.
mag. & Bald. ad quod faciunt not. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitũ.
ff. ſi quis cau. Rofre. tamen. in d. titu. ſentit contrarium. dum di-
cit ꝙ tutius eſt vt fiat ſpecialis renuntiatio. & ſic innuit ꝙ etiam
generalis valeat, ſed magis ſit dubiũ. ideo tutius eſt facere ſpe-
10 cialem. † Sexta concluſio eſt. ꝙ per illa verba & ſi plus [b] valet,
b donauit dicto emptori illud: non cenſetur renuntiaſſe beneficio
huius l. quia illa verba poſſunt referri commodè. & referũtur ad
modicam quantitatem. arg. in l. hæc adiectio, de verb. ſig. ſecun-
dum Bart. ſed Bald. limitat. niſi diceret totum illud & quicquid
plus valet, donauit: quia tunc referuntur ad omnem quantitatẽ.
Si autem iſta verba non ſint appoſita, etiã ſi in vno nummo ex-
cederet dimidiam iuſti pretij, haberet locũ prouiſio huius l. quia
ita figit pedes hic. l. vt in ſimili not. gl. in l. ſi non fuerint. §. j. ff. pro
ſocio. Septima concluſio eſt, ꝙ ſi iuret non venire contra, exclu-
ditur: etiam ſi ignorauit verum pretium: propter virtutem iura-
menti. per ea quæ no. per Arch. & Io. an. in no. vel in c. ij. de pact.
lib. vj. & per id quod no. Bart. in l. ſi duo. §. Idem Iulia. ff. de iure-
iur. vbi reprobat Dyn. cuius opin. Cyn. hic recitat. qui tenuit ꝙ
ſi adultus iuret non venire contra contractũ: ita demum perdit
beneficium reſti. in integ. per auth. ſacramenta puberum. ſ. ſi ad-
uer. vendi. ſi fuit de illo certificatus Bart. quia ſufficit iurare ſu-
per facto. & eius opi. approbatur in d. c. ij. licet ipſe Bart. non al-
11 leget. † Quæro hic. pone quòd emptor rem illam alteri obliga-
uit: poſtea agitur contra ipſum ex diſpoſitione huius l. & ipſe no-
lens ſupplere pretium rem reſtituit quæritur an tranſeat in ven-
ditorem cũ iure hypothecæ: & ſic poſſit ab eo aduocari per cre-
ditorem? videtur quòd ſic: quia emptor erat dominus: & ſic po-
tuit obligare. nec poſtea fuit in ſua poteſtate eius creditoris extin-
guere: & hanc partem videtur tenere Bar. in l. in diem. ff. de aqua
plu. arc. dicens quòd iſta reſolutio contractus non fit ex neceſſi-
tate præciſa ipſius emptoris: quia tunc reſoluto iure ipſius em-
ptoris, reſolueretur ius creditoris habentis ab eo cauſam. vt in l.
lex vectigali. ff. de pig. ſed reſoluitur ex voluntate eius: quia no-
luit pretium ſupplere: & hoc non debet nocere creditori cui obli-
gauit per l. iij. de in diem adie. §. ij. vel iij. Bald. hic plenè diſputã-
do tenet contrarium. & melius: quia illa reſultatio fit ex cauſa de
præterito, quæ habuit ortum antequam ipſe obligaret: & ſic ob-
ligatio cenſetur facta eo modo & iure quo res erat apud ipſum
emptorem: quia nõ potuit plus iuris transferre quàm eſſet apud
12 eum. & iſta opinio magis placet. † In glo. mag. Ex qua colligun-
tur nouem quæſtiones. Circa primam. quæ eſt quod remedium
competit ad retractandum venditionem ſecundùm diſpoſitio-
nem huius l. Quidam dixerunt quòd iudicis officium nobile.
per quod venditor petit ſe reſtitui aduerſus venditionẽ ex clau-
ſula generali ſi qua iniuſta cauſa eſſe videbitur. de qua in l. j. in
fi. ff. quibus ex cau. maio. & hoc per l. in contractibus. ſ. quib. ex
cau. maio. quia iſta l. eſt poſita in materia reſtitutionis in integ. di-
xerunt tamen hoc officium durare xxx. annis. hoc vltimum ſe-
cundùm glo. non poteſt ſuſtineri per l. fina. ſ. de temp. in inte. re-
ſti. quæ vult quòd ſiue reſtitutio petatur ratione maioris ætatis,
ſiue alia ratione ex qua maiores reſtituuntur debeat peti intra
quadriennium cõtinuum. Sed nec primum dictum poteſt ſuſti-
neri: quia maiores ex dicta clauſula generali non reſtituũtur ad-
uerſus geſta per eos: ſed aduerſus neglecta. hoc tenuit gloſſ. in d.
l. fina. de temp. in integ. reſti. quæ incipit hoc ſi hic abſens. ibi dũ
dicit. ſi autem lædatur in contractu minori, ſemper datur qua-
driennium. maior autem non reſtituitur in contractu. vt ſ. de re-
ſti. mili. l. ea quæ à patre. tenet ergo glo. quòd competit actio ex
eo contractu. Nec obſt. quòd illa debet dari ad obſeruantiam cõ-
tractus, non ad ipſum reſoluendum: quia imò. cum ſit amplæ na-
turæ: ſcilicet bonæ fidei, datur ad omne id quod æquum eſt: &
ſic etiam ad reſoluendum. tex. eſt vltra illum quem gloſſ. allegat
in l. ex empto. §. ſi quis virginem. & §. is qui vinũ. ff. de act. emp.
Et ſic illa lex in contractibus. licet ſit appoſita in materia reſtitu-
tionis in integ. non tamen debet intelligi ſecundùm illam mate-
riam. vt patet ex ibi no. in glo. & ideo Bar. hic in l. ſi id quod au-
rum. ff. de verb. obliga. ponit vnam diſtin-
ctionem, quãdo agitur ad reſolutionẽ con-
tractus, quo iure de qua actiõe agatur. dic
13 vt hic & ibi per eum. † In ſecunda quæſtio-
ne, qua quæritur an habeat locum reme-
dium huius l. in cõtractibus ſtricti iuris, in
quibus actio non daẽ niſi ad id de quo fuit
actum inter partes. vt l. quicquid aſtringen
dæ. de verbo. oblig. & illud ꝙ venditio de-
beret reſolui, non fuit actum inter partes:
videtur quòd non habeat locum. glo. tamẽ
dicit ꝙ habebit locum quo ad remediũ ex-
cipiẽdi: ſi ſolutio vel traditio facta nõ erat.
Pone exemplum in cõtractu permutatio-
nis, ſi permutaui librũ meum cum tuo: &
meus valet in duplo plus quàm tuus, &
ego ignorabam. Sed pone quòd interuenit
ſtipulatio hincinde: nam ſi nondum tradi-
di, & agas vt tradam, habeo excep. doli. ſed
poſtquam tradidi, nõ poſſum repetere. ad-
dit Cy. rationẽ: quia exceptio doli eſt odio-
ſa. & tutus exceptione odioſa ſoluens, non
repetit: ſcilicet qñ per errorem iuris. vt in l.
qui exceptionẽ. ff. de cõdi. indebi. ꝙ autem
ante traditionem habeam exceptionem do-
li: probatur in l. ſi quis cum aliter. de verb.
oblig. Bar. dicit ꝙ imò etiam habeo repeti-
tionem: quia tunc exceptio doli eſt odioſa,
qñ competit à principio. ſecus ſi ex poſtfa-
cto. hoc nihil eſt dicere. ſalua pace ſui: nam
& hic à principio cõpetebat. Dic ergo me-
lius vt not. Cy. in l. ij. ſ. quod me. cau. in ad-
di. ꝙ tunc exceptio doli eſt odioſa, qñ com
petit contra ius cõmune: vt cum ſuccedit
loco exceptiõis macedoniani: ſecus qñ cõ-
petit ex æquitate iuris naturalis: vt cũ ſuc-
cedit loco exceptionis metus. & etiã pro-
poſito: quia æquitas naturalis dictat vt de-
cepto ſuccurraẽ. vt l. ij. ff. ad velle. vnde nõ
eſt odioſa: & ita debet intelligi quod no. in
l. qui ſe debere. ff. de condi. ob cau. in gloſſ.
ordi. cõpetit ergo cõdictio indebiti ſecũdũ
Bal. & cõdictio incerti: vt res reponatur in
priſtinũ ſtatũ. vt l. ſed & ſi me putẽ. §. cum
inter. ff. de condi. inde. & ex his apparet an
prouiſio huius l. habet locum in contractu
tranſactionis: qui eſt ſtricti iuris. & eſt di-
c cendum ꝙ ſic: tñ aduertẽdum: quia cũ quæritur an quis ſit de-
ceptus in contractu tranſactionis vltra dimidiũ iuſti pretij, non
debet examinari res quæ petitur, & eſt in controuerſia: ſed du-
bius euentus litis, qui poteſt multò minus valere: ita no. in l. Lu-
14 cius. §. fi. ff. ad treb. † In tertia quæſtione, qua quæritur an iſta l.
quæ loquitur in venditione: habeat locũ in alijs cõtractibus bo-
næ fidei. dicendum eſt ſine dubio quod ſic per l. iij. ſ. communia
vtriuſq; iud. & de cõtractu locati habeẽ per gl. in l. in vẽditione.
§. j. ff. de bo. autho. iudi. poſ. ſuper verbo minoris. & j. loca. l. ſi olei.
& bonus tex. eſt in l. j. §. ſi quis in fraudẽ. ff. quæ in frau. cred. Eſt
d tñ dubium de contractu emphyteutico, [d] vel feudali: quia Spe.
in hoc variauit: & in ti. de emp. & vend. loco. ſ. allegato videẽ te-
nere quod non habet locum, dicens quia non venditio, nec loca-
tio, ſed idem Spe. in ti. de locato. §. nunc verò aliqua. verſi. nona-
geſimo. tenet contrarium & iſta pars eſt verior, cum in quolibet
15 contractu, vt deceptis ſuccurratur. † In quarta quæſtione quæ eſt
e an per iuramentũ [e] excludatur quis à beneficio huius legis, ſi iu-
rauit non venire contra: & ſic generaliter videtur ꝙ non: nam iu-
ramentũ de iure ciuili ſi confirmat contractũ validũ, vel inuali-
dum: imò eiuſdem naturæ eſt cuius eſt ipſe contractus per l. nõ
dubiũ. ſ. de legi. Præterea non videtur venire contra contractũ:
ex quo eſt in arbitrio emptoris ſupplere pretiũ, & facere contra-
ctum remanere. gloſſ. tñ determinat contrarium: quia ſicut venit
contra contractũ ille qui præciſè agit ad reſoluẽdũ cõtractũ. ita
ille qui agit vt reſoluatur, vel aliud fiat. hoc ꝓbaẽ in tex. notabili

a ❡Generalis renũtiatio. Adde do. Alexã. de imo. in conſi. xiij. col. ij. ver. iiij. cũ præſumaẽ in j. vol. Cur.

b ❡Et ſi plus valet. Adde de hoc & dic vt per Alex. de imo. latè in l. ſi quis cũ aliter. ff. de verb. obli. & ibi Are. & in trac. de emp. & vend. in viij. q. principali. q. iiij. vbi lariſſimè de hac clauſula. & ibi, an habeat locũ in ceſſione iurium. Fran. Cur.

c ❡Quod ſic. Adde ꝙ Ale. de imo. in l. ſi quis cũ aliter. ff. de verbo. obli. col. iij. tenet contrariũ. Et in cõſi. xiij. col. iiij. in fi. verſ. viij. vol. v. & ibi dicit negatiuã eſſe cõmunẽ opin. de q̃ vide ꝑ do. Ioã. bap. de ſan. ſeue. ĩ trac. de trãſa. q. xiij. Et per Mod. in tract. de emp. & vẽ. in iiij. q. viij. q. principalis per Barba. in cõſ. xlj. col. xxiiij. in j. vol. Et per Abb. in cõſil. xij. & in conſil. xvj. in ij. vo. Fran. Cur.

d ❡Emphyteutico. Vide eundẽ Pau. de caſ. in conſil. cclxxxvj. ſ. alleg. in j. apoſtil. ad hanc l. & ꝑ Cepo. in trac. de ſimula. cõtractuum v. q. & vj. & in trac. de emp. & vend. in d. q. iiij. viij. q. principalis. ꝑ doc. in l. ſi quis cũ aliter. de ver. obli. Cur.

e ❡An per iuramentũ. De hoc dic etiam vt ꝑ Alex. de imo. in cõſ. xiij. quaſi ꝑ totũ. in j. vo. & ibi quid in ruſtico: muliere: vel minore. & in conſil. cxxxv. in vj. col. co. vo. in cõſ. lxxxix. co. iiij. verſi. nec etiã ob. & in cõſ. cxxvij. per totũ. in ij. vol. Cur.

In tranſactione an habet locum l. noſtra.
Dubius euentus litis et non res ipſa æſtimanda

a ¶Secundū emptorē. Adde Alex. de imo. in cōſil.xcj.col.iij.in fi.in.j.vol.& in prin. co.ſeq.& ibi videtur ſentire ꝙ qñ ſecūdus emptor ſciebat reme diū huius.l.cōpetere cōtra primum,quod tūc cōpetit etiā cōtra ſecūdū. & adde Mo. in tra.de empt.& vē. q.vij.viij.q.pri.Cur.

b ¶Valor rei. Quis di catur valor rei. vide gl.in.l.ſi ſeruus furti uus.ff.de cōdic.fur.l. mortis cauſa in. §. fi. ff.de do.cā mor. Bar. in l.pretia rerū. ff.ad l. fal. & adde an va- lor rei dicaṫ eſſe pro- batus eoipſo qđ res fuit tm̄ vēdita vide p Alex.de imo.in cōſi. xxvij.co.ij. in.v.vo. Et practicā probādi valorē rei. vide p pa pień. in ſua practica in libello ī actio. rea. in ver.& in florenis. co.v.& adde ꝙ ſi vo lo probare ꝙ ſaccus frumēti valuerit iſto anno. xx.ſolidos, nō ſufficit ꝓbare ꝙ vna die iſtius anni fuerit venditus.xx.ſolidis: vt p Bart.& doct.in l.ṗtia rerū.& Ale.de imo.in conſ.xcij.col. iiij. cir. mediū. in. v. li.& qualiter ꝓbetur valor. adde vt p Ce- po.veroneñ.in tra.de ſimul.i. cōtra tuum. char.antepen.Cur.

c ¶Clauſula non ob- ſtāte.Quid importet iſta clauſula.vide dif fuſè in repertorio ber tachini in verbo de clericis in reſcripto.

quē gl.alleg.ff.de cōdi.inſti.l.quę ſub cōdi. §.j.qui incipit ſi quis.& ibi Bal.tñ ad primā rationē gl.nō reſpōdit.ſed Cy.ſecundū Pe. videṫ reſpōdere.ꝙ nō repellatur ex virtute iuramēti.ſed ex tacita renūtiatione,quę includitur in iuramēto.hoc tamē procedit de iure ciuili.ſed de iure canonico videṫ ꝙ ex virtute iuramēti: quod eſt ſeruandū.etiā ſi ſuper cōtractu nullo vel annullando interponaṫ, ſi poteſt ſaluari ſine interitu ſalutis æternæ.vt in.c.cum cōtingat. de iureiur.& hoc ſi vēditor eſt maior.ſi autē minor,tunc iuramentū nō excludit ipſum niſi à beneficio cōpetente rationē minoris ætatis: & ſic ad reſtitutionē in integrū. quam poſſet habere:etiā ſi non eſſet tanta læſio: quia iuramentū repreſentat ipſum maiorē:vt in auṫ. ſacramēta puberum.§.ſi aduer.vēdi.& tale auxiliū eſt debile. & ideo de facili tollitur. ſed beneficiū huius.l.quod maioribus com petit: ipſum nō repulit.niſi dixerit ꝙ ſi venit cōtra,ratiōe minoris ætatis:vel alia quacunq; ratione:nā ex primis verbis repręſentatur maior: & ex ſecūdis excluditur à beneficio maioris. Breuiter id probaṫ(licet gl. nō alleget)in.l.j.§.ſi maior fac.ra.ha.vbi eſt

16 tex.cum glo.in vlt.charta v.lib. †In quinta quæſtione.ſi emptor alteri vendidit,contra quē venditor debebit agere. dic quòd non

a poterit agere cōtra ſecundū emptorē [a] cum quo non contraxit. vt.j.eo.l.dolus.&.l.fi.ff. de cōtrah.emp. ſed aget cōtra primum emptorē.etiā ſi ſit bonæfidei: & bona fide etiā in alterum tranſtulit: & ſic non deſijt dolo poſsidere:quia erat obligatus ex contractu de reſtitutione rei vel ſuppletione pretij: à qua obligatione ſub facto nō potuit ſe eximere.arg.in.l.iij.circa prin. de iureiur.ff.nō obſtant.ll.dicētes ꝙ non tenetur ille qui nō poſsidet,nec dolo deſijt poſsidere. quia loquuntur in eo qui nō erat obligatus perſonali actione:ſed poterat conueniri actione reali.& idem ſi eſſet obligatus tali obligatione in qua non veniret niſi dolus & lata culpa, ſed in illo venit etiā leuis. debebit ergo vel redimere rem & reſtituere,vel ſupplere pretium ſi nō fuit in mora,vel in culpa perēptionis.videtur quod ſic.quia erat obligatus alternatiuè ad rē,vel pretiū.& regula eſt ꝙ debitor alternatiuus per peremptionem vnius de alterna.nō liberatur:ſed remanet obligatus in altero. vt.l.ſtichū.ff.de ſolu. &.l.ſi in emptione. §.pe.de contrahen.empt. Contrarium tamen determinat glo.dicens no.quod in obligatione nō erat niſi ipſa res quaſi dicat ſuppletio pretij erat in ſolutione, nō in obligatione. vnde perempta re ſine mora,dolo,vel culpa,non poteſt æſtimatio peti:quia non eſt in obligatione:præterea etiam ſi eſſet.tamē eſt reſpectu certæ ſpeciei: ideo perempta ſpecie debet liberari. ar. ff.de noxa.l.electio.§.ſi is.de leg.j.l.Titiæ textores.in fi.&.l.quidam teſta.§.pen. vel antepe. Quidā dicunt contrarium: quia periculum interitus rei venditæ pertinet ad emptorem poſt perfectam emptionē:ſed certè verum eſt quantum ad hoc vt non obſtante peremptione poſsit conueniri ad pretium conuentum quod eſt in obligatione.non quo ad hoc vt poſsit conueniri ad pretium non conuentum.quod non eſt in obligatione,ſed in ſolutione.vt dictū eſt.in quodam tamen caſu videtur aliud, ſcilicet in muliere decepta in æſtim.rei datæ in dotem æſtima. vt poſt ipſam peremptā nō debeat petere ſuppletionem pretij: ſed bene poſsit petere pretium conuentum.vt in.l.ſi res. §.j.ff.de iure do.& plenè habetur. j.ſol. ma.l.ſi circūſcripta.dic vt ibi: & vide in Spe.loco.§.allegato.vbi tangit tres opi.& ſecundùm quālibet format libellum.vna eſt ꝙ tantum res.ſit in ſolutione.altera ꝙ ſuppletio tantum pretij.altera

17 quod vtraq; alternatiuè.†In ſeptima quæſtione. dic vt in glo. quòd iſta.l.habet locū econuerſo quando emptor eſſet deceptus Similiter in octaua quæſtione. quod venditor dicitur deceptus vltra dimidiam:ſi rem valentem.x.vendidit pro.iij.& emptor ſi rem valentem.x.emit.pro.vj.reprobata alia opi.quòd tūc quando rem valentē.x.emiſſet pro xx.licet Pe.& Cy.eam teneant:ſed Bal.dicit eſſe fantaſiam. & tenet gl.& idē Alb. de roſ. In vltima

b quæſtione.qualiter ꝓbatur valor rei [b]. gl. ponit aliquos modos. Bal.dicit ꝙ clarus modus eſt quod ponantur æſtimatores.Ang. dicit quod iſta practica non valet obolum:quia ęſtimatores æſtimabunt rem ſecundùm pretium hodierni temporis: ſed hoc non ſufficit:imò debet probari pretiū, quod erat tempore venditionis:vt.j.eo.l.ſi volūtate in fi.tu dic quod imo valet. quia ex præſenti tēpore præſumitur in præteritum, ſi non erat longū tēpus nec apparet aliqua extrinſeca cauſa propter quam potuerit eſſe variatio.per ea quæ not. Cy.in.l.ſi minorē. ſ.de in integ.reſti.& quando probatur per teſtes,qualiter debeant deponere.vide per Bar.in l.fi.de prędijs mi.vbi dicit quod poteſt recurri ad æſtimationem communis.& vide quod no.in.l.pretia rerum ff.ad.l.fal.

1 ¶In contractibus nominatis non eſt locus pœnitentiæ.
Dato uno inconuenienti,aliud ſequitur.
Dato quod non expedit,ſequitur quòd non oportet.

LEX III.

1 DE contractu. †Venditio iuris perfecta non reſcinditur ex voluntate alterius contrahentium tantū:etiā mediante reſcripto principis, vel ex priuilegio fiſci:& etiā ſi offeratur duplum pretiū percepti.h.d.cū.l.ratas.j.eo.quæ debent cōiungi.cum ſibi

2 cōtendant ad idē:†& ſic in cōtractibus nominatis non eſt locus pœnientiæ.Itē allegatur.l.ratas. ꝙ dato vno inconuenienti, aliud ſequitur. Item dato quod nō expeditur ſequitur quod nō oportet.cordat in auth.vt iud.ſine quoquo ſuffra.fiāt poſt prin.ſuper verbo alioquin.& no.in.l.ſed ſi plures.§.in arrogato. de vulg.& pupil. caſus. In text.ibi:[nec ex reſcripto.] dic quod reſcriptum non valet:niſi emanauerit ex certa ſciētia principis, cum clauſu

c la non obſtante [c] quacunq;. l.contrarium diſponente. vt no.per gl.in.l.ratas.j.eo.& ibi dicit quod ſi tale reſcriptū valeret,& deberet obſeruari, impetrās deberet vti eodem iure per ti.quod quiſque iuris:quia poſſent venditiones factæ eis reſcindi.quod intellige ſi fuiſſent factę per aduerſarium,contra quē ille impetrauit nam ille ſolus poteſt retorquere in ipſum:nō alius. vt in.l.j.§.fi. quod quiſq; iur.ibi dū dicit aduerſario poſtulāte &c.licet gl.in fi.eo.ti.ſentiat contrariū. & de hoc tāgitur per Cy. in illa.l.ratas.

2 ¶Forma libelli quando agitur ad reſciſsionem uenditionis propter læſionem ultra dimidiam iuſti pretij.

3 Doloſus emptor,ſi in alium tranſtulit:non eſt agendum contra ſingularem ſucceſſorem, cum quo uenditor non contraxit: ſed contra doloſum. & qualiter probatur dolus: & nume.1.

LEX IIII.

1 AD reſcindendam. †Ratione doli dantis cauſam cōtractui, vel etiam ratione iuſti metus, bene poteſt venditio reſcindi:tamen ad probationem doli non ſufficit probare ꝙ rem quam magno pretio emi vendiderim pro paruo: nec enim ſufficit paruitas pretij reſpectu valoris rei: niſi fuerit quis deceptus vltra dimidiam iuſti pretij.debet ergo probari dolus potius ex qualitate facti:quā ex paruitate pretij nec ratione doli poteſt agi cōtra ſingularem ſucceſſorē committentē dolū. ſed eſt agendum cōtra ipſum doloſum.h.d.iſta.l.cum ſequēti.l.ſi voluntate.& l.dolus.j.eo. quæ omnes tendunt ad idē. & ſume principiū ſummarij ex.l.ſeq. & prin.l.ſi voluntate. in quibus dicitur ꝙ ratione doli vel metus ꝓbabilis, bene poteſt vēditio reſcindi:ſed erat dubium:an probetur dolus eoipſo ꝙ rem quā emi pro magno pretio,vendidi pro paruo:nam dicitur quod non.quia poteſt eſſe ꝙ plus non valet quā vendiderim: & ſic fui deceptus in emendo vnde non ſequitur quod venditorem deceperim in vendendo. Et poſito quod plus venderem quam vendi poſſet, decipere dummodo non vltra dimidiam iuſti pretij.quod erat tēpore ven

2 ditionis & hoc dicitur in.l.ſi voluntate.†Et hoc vltimum ad practicam.l.ij.§.quia qui agit ad reſcindendum venditionem ex illa.l.debet dicere in libello ꝙ res vendita tantū valebat tempore venditionis:& ꝙ fuit vendita tanto pretio quod eſt minus quam dimidia:ſed ſi diceret ꝙ res illa valet hodie tantū, & fuit vendita pro tanto quod eſt minus quam dimidia:libellus non concluderet:ſed eſſet ineptus.per iſtum text.& per.c.cum dilecti.de empt.& vendi.Et ſententia lata ſuper eo non valeret, vt ibi patet.quia

videtur

videretur continere errorem iuris, ſi dicat tamen ꝙ tantùm valebat tempore venditionis:& ad hoc probandum faceret articulos, quòd tantum valet hodie pręſumeretur etiam quòd tantum valuerit tempore venditionis, ſi non probaretur contrarium expreſsè, vel præſumptiuè. vt dixi in d.l.ij. licet Pe. videatur aliter ſentire in authẽ. ſed quãuis. de rei vxo. acti. in fi. & l. ſi minorem. ſuprà de in integ. reſt.
3 †qualiter ergo probabitur dolus. text. in l. dolus. dicit ꝙ ex qualitate facti. quod declara vt in gl. ſed quid ſi doloſus in aliũ trãſtulit. dicit ibi ꝙ nõ eſt agendũ cõtra ſingularẽ ſucceſſorem cũ quo venditor non cõtraxit:ſed contra doloſum.

1 *Si rem quam ſcio ualere decem uendo tibi pro quatuor, non poſſum allegare dolum tuum, ſecus ſi ignorabam.*

LEX XI.

1 VEnditor. †Lex iſta tractat de materia legũ pręcedentium. ſcilicet an ratione doli poſsit indiſtinctè reſcindi venditio: & dicitur ꝙ non: ſed ita demum ſi talis dolus latuit alteri parti. aliàs nõ. quia ſcienti & intelligenti non dicitur dolus committi. & primo loquitur in venditore. qui ſciens verum pretiũ rei venditæ emit pro minori prætio ſuggeſtione, & inductione emptoris. vſque ibi. [igitur.] poſtea in ver. [ſanè.] qui loquitur de eodem caſu dicitur ꝙ venditor bene poteſt petere pretium conuentũ: deinde in ver. [igitur.] loquitur econuerſo in emptore. qui ſciens verum pretium rei emit pro maiori quam valeret ſuggeſtione venditoris, aſſerendo plus valere. ideo imputet ſibi: poſtquã ſciebat cõtrarium. & habet locum iſta lex: etiam ſi ſit deceptio vltra dimidiam iuſti pretij, vt dixi in l.ij. ſuprà eo. quia ſcienti non infertur dolus. nec deceptio etiam re ipſa cenſetur inferri. & hæc hæc eſt communis opi. doc. in d.l.ij. glo. tamen hæc videtur intelligere quando erat deceptio vltra dimidiam iuſti pretij: ſed doc. dicunt id quod dixi. s.
2 †Et no. ex hac l. ꝙ ſi rem quam ſcio valere x. vendo tibi pro quatuor: non poſſum allegare dolũ tuũ: ſecus ſi ignorabam. vt l. proxi. in gl. j. & s. de hære. ven. l. qui nondum.

2 *Sapiens eſt qui non petit illicita.*

LEX XII.

1 NOn idcirco. †Neceſsitas rei familiaris nõ facit vt venditio reſcindatur ratione minoris pretij. h.d. in effectu. videbatur cõtrarium. quaſi coactus vendiderim: vt s.e.l. ſi voluntate, ſed ibi quando coactio proceſsit ad aduerſario vel etiam à tertia perſona ipſum improbè inferente. hic verò ſine culpa vel dolo alicuius imminebat neceſsitas.
2 † Et no. hic ſecundùm Bald. in fi. ꝙ ſapiens eſt qui non petit illicita.

LEX XIII.

1 SI maior annis. † Proteſtatio tertij facta emptori ꝙ non emat non ꝓdeſt venditori: vt propter eam poſsit vẽditionem reſcindere. h. d. & hoc quia ille non fecit eam ad commodum venditoris, ſed ad propriam: ſed an prodeſt ipſi proteſtanti? Rñ. ſi non habebat ius in re, non habebat ius proteſtandi. ideo ſibi nõ prodeſt. vt l. tutor. in prin. de mino. ſed ſi habeat ius in re: quia erat fortè dñs, bene prodeſt ſibi: vt conſtituat emptorem in mala fide, & ſic teneatur de fructibus perceptis & percipiendis. vt s. de rei ven. l. ſi fundum. quid autem ſi proteſtatus fuit venditori ne venderet, an cõſtituat ipſum in dolo ſi vendat vt ſic perinde teneatur acſi dolo deijſſet poſsidere? vide Spec. de emptione. §. nunc dicendũ. ver. vl. not. cũ ſeq. & ſequenti vſq; quaſi in fine.

1 *Venditor ſi poſt uenditionem & traditionem ſoluerit publicas functiones: quia fortè res non erat eleuata de libra, uel æſtimo ſuo: nec poſita in æſtimo emptoris: poteſt quod ſoluit repetere ab emptore: ad quem pertinet cõmodum & incõmodum.*
2 *Quòd tamen fiſcus poſsit agere contra quem uult, etiam contra emptorem. licet non ſit poſita in eius æſtimo.*

LEX XIIII.

1 EA conditione. †Licet nõ ſeruetur modus vel pactum per emptorẽ, non propterea reſcinditur contractus, ſed agitur contra eum ad intereſſe. h.d. hoc eſt verũ. niſi ille modus vel cauſa de futuro implenda dederit cauſam contractui: quia venditor non fuiſſet aliàs venditurus. vt j. de pactis inter emptorem. l. cum te. vbi eſt caſus ſingularis.
2 † Et nota ex iſta l. quòd ſi venditor poſt vẽditionem & traditionem ſoluerit publicas functiones: quia fortè res nõ fuerat eleuata de libra, vel æſtimo ſuo, nec poſita in æſtimo emptoris, poteſt qđ ſoluit repetere ab emptore, ad quem perti-
4 net commodum vel incõmodum. † fiſcus tamen poteſt agere contra quem vult etiã contra emptorem: licet nõ ſit poſita in æſtimo. vt j. ſine ſenſu vel reliquis. l. ſi. in fi. vbi eſt tex. notabilis.

a ¶Præſumitur ſcire valorẽ. Adde Spe. tit. de empt. & ven. in §. vj. ver. eodem etiam.

2 *Quilibet præſumitur ſcire ualorem rerum ſuarum.*
An quis præſumatur ſcire uires patrimonij ſui?

LEX XV.

1 QViſquis. †Vendens rem minori pretio quã valeat non poteſt reſcindere venditionẽ ex eo quòd dicat ſe ignoraſſe verũ pretium: quia hoc non præſumitur: & quia hoc eſt ſibi imputandũ quare non implorauit. h.d.
2 † Et allegatur quòd quilibet præſumitur
a ſcire valorẽ *rerũ ſuarũ. & vires patrimonij ſui. gloſſ. fin. in fi. op. inſt. qui & ex qui. cau. ma. nõ po. So. vt plenè no. per Cy. in auĉ. ſed cum teſtator. in j. q. ad l. fal. infrà. vbi examinat iſtum paſſum. An quis præſumatĉ ſcire vires patrimonij ſui. quod no. Hoſtien. de iudi. c. ad liberandum. extra. ſuper verbo ſcienter. & procedit iſta l. quando nõ eſſet deceptus vltra dimidium iuſti pretij: aliàs ſibi imputandum, nec præſumetur ſciuiſſe, ſed ignoraſſe. per l. ij. ſupra eo. & per l. ſi voluntate. circa fi.

1 *Practica ſeruanda per publicum exactorem, quando ponit rem uenalem in ſubbeſtatione.*
3 *Verum pretium probatur ex qualitate rei, & quantitate redituum.*
Quæ ſint neceſſaria, cum res priuatorum uenduntur propter publicas functiones non ſolutas. remiſſiuè.

LEX XVI.

1 SI quos. †Publicus exactor debet vẽdere res ſubditorum iuſto pretio: & non debet pati ꝙ aliqua fraus fiat in ſubhaſtatione. aliàs venditio poteſt reſcindi. h.d.
2 †Et ponit practicam. ꝙ ante quam ponat in ſubhaſtatiõe faciat rem æſtimari per habentẽ notitiã & poſtea ponat in ſubhaſtatione pro pretio declarato per æſtimatores. deinde detur plus offerenti. ſi enim non præmiſſa æſtimatione poneret in ſubhaſtatione, poſſet magna fraus cõmitti in dãnum debitoris fiſcalis: & etiã in dãnum fiſci: quia res daretur pro modico pretio gratioſè per publicum exactorem alicui fortè amico ſuo. & ſic plus lucraretur exactor ex gratia, quam fiſcus ex debito. Et per hanc l. patet quod licet res fuerit vendita ad incantum, nihilominus poſsit venditor, vel ille cuius erat res conqueri de deceptione vltra dimidiam iuſti pretij: quia nõ ſequitur nõ fuit repertus qui plus offerrat ad incantum: ergo non plus valebat. tex. eſt notabilis hic: & ſic per hoc non perdit beneficium. l. ij. s. eod. Tene menti: & vide quod no. Bart. in l. ij. j. de mag. conue. l. fin.
3 †Not. ꝙ verum pretiũ probatur ex qualitate rei, & quãtitate reddituum. gloſſ. etiam hic aliqua neceſſaria ponit: cùm res priuatorum venduntur propter publicas functiones nõ ſolutas. de quibus j. tit. ij. l. ij. & s. ſi aduer. fiſ. l. ſi. in gloſſ. & l. ij. de præſcri. xxx. anno. l. j. & plenior glo. in l. j. de fide inſtru. & iure haſtæ. fic. libr. x.

LEX XVII.

1 HIqui. †Fictitij contractus in præiudicium fiſci nõ tenent. h.d. ad quod vide. ff. ad munici. l. ordine. §. in fraudem. & quod ibi per Bart. In tex. ibi. [exiſtimant eſſe contractus.] ſubaudi vt ſub hoc euitent munera quæ inducuntur pro quantitate patrimonij. vt j. de mune. patrimo. lib. x. per totum: & qualiter puniantur emptores. dic vt in glo.

LEX XVIII.

1 VEſtium. † Palatini ſeu conſiliarij principis non poſſunt emere res ſubditorum. hoc dicit.

Quando liceat ab emptione diſcedere. Rubr.

1 *Conſenſus reſolutiuus contractum, qui ſolo conſenſu cõtrahitur, operatur ut omnis obligatio tam naturalis, quam etiam ciuilis, orta ex cõtractu hinc inde, ſcilicet, uenditori ad pretium, & emptori ad rem, ipſo iure reſoluatur re integra, & uide. nume. 4.*
5 *Si uendidi tibi rem pro. x. & poſtea re integra agimus quod ſit uendita pro xij. cenſetur uenditio reformata, & an ſoluatur noua gabella?*

a ¶Sed arrha eſt contractus. Adde ꝙ eſt contractus nominatus.ita Bar. & Alex. in. l. exẽpto. §.is qui vinum.ff.de ac.emp. & adde quod etiã dicitur contractus pignoris.ita Bar.in.l.i. in. j. no. C. ſi rector prouin.Cur.

4 *Quę dicatur nuda uoluntas: & an ex ea poſſit agi ut res tradita retradatur?*

5 *Si uenditor (ut moris eſt) conſtituit ſe rem uenditam precario nomine emptoris poſſidere, poſtea conuenerunt ut uenditio habeatur pro non facta: an iſta conuentio operetur reſolutionem contractus? & nu.6.*

6 *Quòd iſta reſolutio ſit bonæ fidei, ſicut ipſe contractus.*

7 *Pretium eſt pars contractus, & quòd arrha, ſit contractus de per ſe.*

8 *Quòd reſolutio contractus de qua hic. non dicatur nouus contractus, ſed reſolutio primi contractus, & an gabella reſoluatur de tali contractu reſoluto?*

9 *Venditio ſi eſt conditionalis, an periculum rei pertineat ad uenditorem?*

LEX I.

1 REquidem. †Cõtractus qui ſolo cõſenſu contrahuntur contrario conſenſu re integra reſoluũtur:& dicitur res integra, quãdo nec eſt tradita res:nec etiã pretiũ, vel pars eius:licet data fuerit arrha:& tunc poterit repeti. Sed ſi res non eſt integra:quia fuit res tradita, vel pretiũ, aut pars eius, non reſoluitur cõtractus ſolo cõſenſu partiũ:ſed requiritur actus retro ſimilis. ſcilicet retraditio rei, vel pretij ſoluti: & niſi hoc fiat:tale pactum reſolutiuũ nec producit actionẽ ad repetendum quod traditum eſt:nec exceptionẽ ad retinendũ quod non eſt traditũ:ſed pro nõ facto habetur.h.d.iſta.l.cũ ſequẽti.de quarum materia habetur.ff.de pact.l.Iuriſgentiũ.§.adeo.in.l.ab emptione.circa fi.ti.& ibi ſubtiliter examinaẽ per gl. quæ reputatur
2 difficilis.dic vt ibi. †In tex.ibi. [vtriuſque partis conſenſu recedi poteſt.]ſub.etiã non ſtipulatione vallato.& operatur talis cõſenſus reſolutiuus, vt omnis obligatio tam naturalis quã etiam ciuilis orta ex cõtractu hincinde.ſ.venditori ad pretiũ, & emptori ad rem, ipſo iure reſoluatur. Regulariter cõtra quia pactũ nudũ nõ tollit ciuilẽ obligationẽ, nec actionẽ, ſed elidit.ff.de pac.l.ſi vnus. §.pactus ne peteret. ſed ſpeciale eſt hoc in pacto reſolutiuo contractus, qui ſolo cõſenſu fuit celebratus. per rationẽ quæ ſequiẽ: [etenim quod cõſenſu &c.]Et hoc eſt verũ:etiam ſi ex interuallo poſt primũ contractũ interuenit:cùm enim fit ſuper ſubſtantialibus cõtractus, dicitur ineſſe:etiã ſi ex interuallo fiat.vt in dicto.§.adeo.non ſic ſi ſuper alijs. vt in ead.l. Iuriſgẽtium. §.quin-
3 imò. † Et nota.quòd non ſolùm cõſenſu reſoluitur cõtractus re integra. ſed etiam reformatur, quando ſuper ſubſtantialibus fit: vnde ſi vẽdidiſti rem pro.x.& poſtea reintegra agimus quod ſit vendita pro.xij.cenſetur venditio reformata.& perinde habetur acſi fuiſſet à principio facto pro.xij. nec erit nouus:ſed idẽ:tamẽ ideo non ſoluitur noua gabella, ſi ex forma ſtatuti venit ſoluẽda de quolibet contractu vt eſt Bononiæ.ſed vna tantum ſoluetur. etiam ſi ex interuallo facta ſit dicta reformatio. vt in. d. §. adeo.
4 quod tamen dic vt ibi per Barto. † In text.ibi.[nuda voluntas.] dicitur nuda quando non interuenit ſtipulatio. vnde ex ea non poteſt agi, vt res tradita retradatur, licet ex primo contractu ſolo conſenſu fuerit actio & obligatio nata. hinc enim non ſic naſcitur ex conſenſu reſolutiuo.& eodẽ modo ſi emptor ſoluiſſet partem pretij: & poſtea fuiſſet actum quod venditio haberetur pro non facta, ex hoc conſenſu reſolutiuo emptor non poſſet repetere partem pretij quam ſoluit. ſed deberet agere ex primo contractu de traditione rei.vt infra.l.proxi.in fi.& ſi interueniſſet ſtipulatio, bene poſſet agi ex ea:quia volũtas nõ eſſet nuda.In text. ibi. [priori ſimilis retro agens.] vt quia emptor ſponte tradidit rem venditori:& econuerſo venditor ſponte reſtituit pretiũ emptori:tunc enim cõuentio reſolutiua bene operaretur in his quæ reſtabant agẽda: quia tollit hincinde obligationem & actionem ipſo iure: aliàs pro non factis habentur prædicta quando inter-
5 uenit vera traditio. † Quid ſi ficta interuenit. vt quia venditor (vt moris eſt) conſtituit ſe rem venditam precario nomine emptoris poſſidere. per quod conſtitutum tranſtulit in emptorem dominium, & etiam poſſeſſionem ciuilem & naturalẽ: & apud ipſum remanſit detentatio:vt.l.quod meo.ff.de acqui.poſſ.poſtea cõuenerunt vt venditio haberetur pro non facta:an iſta conuentio operetur ſolu. contractus. vt ſi dominium in emptorem ſit translatum, poſſeſſio reuertatur ad vẽditorem? videtur quod ſic: quia ſicut per verba tantum fictione iuris fuerunt translata in emptorem: ita econuerſo per ſola verba videntur reuerti ad venditorem.per rationem quæ ponitur hic in ver. [etenim quod conſenſu.] & per.l.prout quiſq;.ff.de ſolu. Iſtam quæſtionẽ examinauit ſubtiliter gl.in.l.ab emptione. ff.de pact.& finaliter tam gl.quam doc. videntur concludere quod non reuertentur ex ſolo pacto reſolutiuo. niſi etiam vltra hoc fuerit actum expreſſe inter eos ꝙ res vendita debeat remanere penes venditorem eo modo quo prius erat:& ſic quod precarium vel conſtitutum re-
6 ſoluatur.quod etiam tangit hic Bal. † Item adde quòd iſta reſolutio eſt bonæ fidei: ſicut ipſe contractus: quia cuius naturæ eſt contractus, eiuſdem eſt etiam diſtractus. vt no.in.l. de tutela.ff. de in integ.reſtit.& in.l.ſub prætextu.la.j.s.de tranſac. Et eſt vtilitas. quia ſi dolus daret cauſam huic contractui reſolutiuo, eſſet ipſo iure nullus:ſicut etiam fuiſſet ſi dolus dediſſet cauſam contractui:vt in.l.& eleganter.in princ.ff.de dolo. In glo.j.ibi. [quo caſu pro tradito habetur.] dic & ſic non obſtante pacto reſolutiuo poſtea facto poteſt venditor agere ad pretium: quia tale pactum nil valet ad liberandum emptorem à pretio ſicut non valeret ſi verè ſeruus fuiſſet traditus: niſi poſtea fuiſſet traditus, vt in hac. l.ſicut enim non producit actionem ad repetẽdum quod datum eſt: ita nec producit exceptionem ad retinendum quod non eſt datum.vt nota.in gloſſ.ibi quæ incipit. [nec parit.] & in
7 glo.ibi.[ſecus in arrha.]ſed quare ſecus? Reſpondeo † quia pretium eſt pars contractus. ff.de contrahen.emptio.l.j.§.fine.ff.de
a pollicita.l.j.§.cœpiſſe.ſed arrha * eſt contractus de per ſe.vt no.in l. contractus. ſuprà de fide inſtrumen. & ſic non eſt de ſubſtantialibus contractus. ideo non facit deſinere rem eſſe integram: poſtquam non eſt proceſſum ad aliquid de ſubſtantialibus. In glo.ibi. [ante litem conteſta. vt.j.de iur.om.iudicum. l.& quia.] Tu dic hoc bene procedere in procuratore:vt per litis conteſt. perpetuetur eius mandatum: vt poſtea non poſsit reuocari ſine cauſa:nec per mortem domini finiatur mandatum: tanquam re non exiſtente integra:ſecus ante.ſed quantum ad perpetuandam iuriſdictionem delegati: vt morte mandãtis non expiret, non requiritur litis conteſta. vt dicatur res non eſſe integra. ſed ſufficit quod fuerit vſus iuriſdi. & ſic quod cõmiſerit citat. vt in.c.gratum.&.c.relatum.de offi.dele.& no.in.d.l.& quia.& eodem modo ad præoccupandum iuriſdictionem tam in iudice delegato quam etiam in ordinario.vt.ff.de iudi.l.ſi quis poſtea. In gl.quæ incipit:[nec parit.]in fi. quod non placet:nam ſicut vẽditor qui tradiderat rem, non parit actionem ad ipſam repetendam ſi non vis reſtituere: ita ecõuerſo ſi vis reſtituere mihi, & ego nolo:ſed potius volo pretium, & ſtare in primo contractu, non producit tibi exceptionem.vt æqualitas ſeruetur.nec ob.quod pactũ nudum licet non ſit potens ad producendam actionem, bene tamen eſt potens ad producendam exceptionem. ff.de pac.l.Iuriſgentium. §.igitur nuda. quia verum eſt quando fieret principaliter ad liberandum:ſed hic principaliter ad contractũ reſoluendum fit. vnde ſi non operatur reſolutio: quia res non erat inte-
8 gra:& ideo etiam libera.& itã ſubtiliter intellige iſtam gloſ. In ſequen.gl.ibi.[erit ergo ſimilis actus.] Not.iſtam gloſ.quod iſta reſolutio non dicitur nouus contractus.ſed reſolutio primi contractus.ergo ſi ſtatutum diſponit quod de quolibet cõtractu ſoluatur gabella, nõ ſoluetur de hac reſolutione.Sed an ſoluatur de primo cõtractu reſoluto? videtur ꝙ non:quoniã habetur pro nõ facto.cõtrarium dic.quia re vera fuit factus:& ſic ſtatim fuit acquiſitum ius fiſco.quod ergo poſtea partes agunt non facit vt habeatur pro non facto in præiudicium fiſci. ſed quãtum ad ipſos contrahentes.& hoc ſi reſoluitur ex cauſa voluntaria, quæ retro nõ trahitur.vt.ff.quæ res pig.obli.poſ.l.fi.&.l.j.qui potio.in pig.ha.ſecus ſi ex cauſa quæ retro fingit:vt ſi fuiſſet contractus celebratus ſub cõditione quę poſtea nõ extitiſſet.nam haberetur pro nõ facto, etiam quantùm ad fiſcum. vt ex eo non deberetur ſoluta
9 gabella.ar.l.prætor.&.l.qui balneum. ff.qui po.in pig.habe. In l.ſeq.in glo.j.ibi. [quantùm ad obligationem.] glo.non bene loquitur.deberet enim dicere quantùm ad contractus indiſſolubilitatem: & ſic verum eſt quod ſiue contractus fuerit celebratus ſiue ſub conditione:quia non eſt in voluntate vnius partis diſſoluere contractum dicitur contractus perfectus quantum ad hoc vt habeat locum quod hic dicitur.vt contrario conſenſu poſſint partes recedere.ſed quãtùm ad alium effectum:ſcilicet ad quem pertineat periculum rei venditæ: non dicitur contractus perfectus.niſi quãdo eſt purus.& ſic eſt nata actio, & obligatio. ſed ſi ſit co-

ſi ſit conditionalis.& contingat conditionem non exiſtere: quia tunc periculum non pertinet ad emptorem, tanquam cõtractus nõ fuerit perfectus: licet alio reſpectu fuerit perfectus: vt l.neceſſario.§.quod ſi pendente.ff.de peri.& commo.rei vend.

Si propter publicas penſitationes venditio fuerit celebrata. *Rubrica.*

LEX I.

VEnditionem. †Si prædiũ tributatiuũ vendatur per officialem publicũ propter tributum non ſolutum ſolenniter,& interuenientibus his quæ requiruntur per l. ſequentem, non poteſt venditio retractari: nec per priſtinum dñm. nec per aliquẽ creditorem qui haberet illud prædiũ obligatũ: quia fiſcus omni creditori præfertur.h.d.intellige ſcilicet in illo prędio. & ꝓpter tributum: quia ſemper cauſa fiſci precedit: ſed in alijs bonis debitoris, vel quando non propter tributum: tunc fiſcus non pręfertur priuato habenti priorem hypothecam in tempore & ita intellige glo.fi.

1 *In iudicio agitato inter aliquos: ſemper debet citari tertius, de cuius præiudicio agitur.*
2 *In venditionibus fiſcalibus quæ ſint neceſſaria? remiſſiuè.*

LEX II.

1 SI deſerta. †In hac l. ponuntur quinque neceſſaria ad hoc vt valeat venditio rei priuatorum, facta per publicum officialem propter penſitationes publicas non ſolutas. Primum eſt ꝙ debitor fiſcalis ceſſauerit, & ſic ſit in mora ſoluendi. Secundũ eſt, ꝙ vẽditio fiat cũ authoritate pręſidis. & ſic publicus exactor non poterit vendere: niſi cũ licentia iudicis ordinarij illius loci. Tertium eſt, ꝙ fiat bona fide, & ſine fraude. Quartũ eſt, ꝙ fiat iuſto pretio. Quintum, ꝙ fiat ſolenniter, & cum ſubhaſtatione, ſi aliquod iſtorum deficiat, & maximè ſi non interueniat authoritas pręſidis: poteſt retractari venditio. in hac autem retractatione, alias venditione debet eſſe præſens debitor, de cuius pręiudicio agitur. ſubaudi verè: vel interpretatiuè. ſub. ꝙ fuerit citatus & per
2 contumaciam abſit: aliàs ſibi nõ fieret pręiudicium. † Et ad hoc allegatur ſemper iſta l. quod in iudicio agitato inter aliquos ſem
2 per debet citari tertius,ᵃ de cuius pręiudicio agitur. alias poſito ꝙ valeret iudicium inter pręſentes non faceret pręiudicium abſenti non citato. Facit quod no. in l. in cauſæ. ia j. §. interdum. ff. de mino. & l. cum miles. in fi. qui. ex cau. ma. citato aũt pręiudicium facit. aliàs ad quid fieret citatio, vt dicit gl. in ſimili in l. j. §.
3 cum dicitur. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. † & vide quod no. Cy. ſ. de aduo. diuer. in l. j. ante fin. & adde c. inter quatuor. de ma. & obe. & etiam glo. quas allegaui in l. ſi quos. ſ. tit. ij. quæ ponit illa quæ ſunt neceſſaria in iſtis venditionibus fiſcalibus. No ꝙ literę cõmiſſarij alicuius domini continentes ꝙ vendat bona. intelliguntur ꝙ vendat cum authoritate domini poteſtatis.

LEX III.

1 SI quis. † Iſta l. idem dicit ꝙ præcedens. addit tamẽ duo. ſcilicet ꝙ ſi debitor fiſcalis erat minor xxv. annis, ꝙ in venditione debet eſſe curator eius, vel tutor. intellige non ad præſtandam authoritatem contractui: cũm venditio fiat ex cauſa neceſſaria, & authoritate publica: ſed vt aſſiſtat obligationi: & videat ꝙ res bona fide gerit, & ſine fraude. prout in ſimili habetur. j. de diſ. pig. l. creditor hypothecas. Aliud addit. ꝙ nõ requiritur authoritas proc. fiſcalis, ſed ſufficit authoritas præſidis, ſeu iudicis ordinarij illius loci.

Sine cenſu vel reliquis fundum comparari non poſſe. *Rubrica.*

In titu. pręcedẽti viſum eſt q̃n publicus officialis propter cenſum vel publicas functiones non ſolutas vendit res priuatorũ.
1 In hoc tit. † tractatur quando priuatus. d. fundi cenſualis vendit ipſum, cum pacto ꝙ emptor nõ habeat neceſſe ſoluere cenſum pro futuro tempore nec reliqua pro tempore præterito. an tale pactũ valeat in præiudiciũ fiſci. qui habet fundũ obligatum pro tali cenſu. & etiam omnia alia bona ipſius cẽſualis. vt in l. j. in fi. ſupra. tit. j. Et dicitur in hoc tit. ꝙ non. & quod licet tale pactum valeat in præiudicium fiſci, qui habet fundum obligatũ pro tali cenſu. & omnia alia bona ipſius cenſualis. vt in l. j. in fi. ſ. tit. j. & dicitur in hoc tit. j. quod nõ. & licet tale pactum ſit ſeruandũ inter eos, non tñ præiudicat fiſco: quo minus poſſit agere contra emptorẽ & poſſeſſorẽ: tam ꝓ reliquijs præteriti, quam pro cenſu futuri temporis.

2 *Exceptio tua non intereſt agere. repellit agentem, & ſimiliter appellantem: ſi ſua non intereſt appellare.*
3 *An iſta exceptio ſit dilatoria, ut ſic debeat oppo. ante li. cõte. an uerò ſit peremp, & ſic poſſit opponi poſt?*
Si opponatur & feratur ſententia pro agente: an ualeat & proſit ſibi, uel alteri?

LEX I.

1 EX cõuentione. † Licet dixerim ſ. ꝙ valet inter eos. & poteſt ex ea agi. vt in l. epiſtola. §. ij. ff. de pact. hoc tamen non eſt ſemper verum: ſed ita demum ſi intereſt agentis. & quatenus intereſt. & hoc videtur in illa l. cum qua concordat. l. ex conuẽtione. ſ. de pact. vbi habetur de verbo ad verbum, ſoluo eo ꝙ habetur in fine. dũ hic dicitur. [non cõpetit:] &
b ſic eſt litera negatiua. ibi. non habetur iſta dictio non.ᵇ ſed eſt litera affirmatiua: & tunc ſolue illud contrariũ vt in glo. ego non habeo in text. iſtam diſtinctionẽ, ſed habeo eam remiſſam à parte: & ſic videretur ꝙ potius cõcordat cũ illa. & hoc dicit. Exceptio etiam ſtipulatione vallata ꝙ vxor pro re quam dat in dotẽ, ſoluat publicas functiones. mortuo marito ſi ad vxorem res reuertatur, hæres mariti non poteſt agere: quia ſua nõ intereſt. Secus ſi remanſit penes hæredẽ: & quia fuit data æſtimata ea æſtimatione quæ fecit emptionem. hic dicit ſi non habes dictionem non. & cum hac concor. illa l. ex conuentione, ſed ſi habes, dic hæredem non poſſe agere: ſiue res fuerit tradita inæſtimata, ſiue æſtimata tali æſtimatione quæ non fecit emptionem. & ſic reuertitur ad vxorem: ſecus ſi non reuerteretur. vt in l. contrarja. vt q̃n faceret emptionem. In tex. ibi. [actio tibi.] ſcilicet hęredi patris tui. vt illa ſoluat pro tẽpore præterito, quo fundus fuit penes patrem tuũ: poſſes agere ꝙ pro illo pater tuus erat obligatus fiſco: cum fundus eſſet penes eũ, & fructus ex eo percipiet. & hoc eſt onus fructuum. vt in l. neq; ſtipendiũ. ff. de impenſis. vnde intereſt tua ꝙ illa ſoluat: aliàs cõuenieris à fiſco ex perſona patris tui. In text. ibi. [non poteſt:] quia tua non intereſt: ſi em̃ non ſoluat pro tempore futuro, nullum damnũ cõſequeris: ſed ipſa tan-
2 tum. ſecundũ primum intellectũ. glo. j. in fi. † Et ſic no. ꝙ iſta exceptio. tua non intereſt agere. repellit agentem. concor. l. ſi ſeruus. la ij. poſt princ. ff. de condi. furti. & l. ſed nec legatarius. eodem titu. ſimiliter repellit appellantem: ſi ſua non intereſt appellare. vt ff.
3 de appel. reci. l. j. † Sed an iſta exceptio dilatoria ſit, vt ſic debeat
c opponi ante litem conteſtatem:ᶜ an verò ſit peremptoria: & ſic poſſit opponi poſt. vide Inno. in c. ſuper his. extrà de accuſa. vbi ponit duas opi. & quælibet poteſt eſſe bona in diuerſis terminis. Item ſi opponatur, & ſententia pro agente feratur: an valeat, & proſit ſibi, vel alteri? videtur quòd ſic. vt in l. cum putarem. ff. fa. erciſcun. vbi prodeſt ſibi. & l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inoffi. teſt. vbi prodeſt alijs: & non ſibi: & hoc quando eſt reſciſſoria. de quo etiam per Inn. in c. auditis. extrà de procu. Super iſtis eſſet ſubtiliter cogitandum qualiter procedant: ſed tempus non patitur: ideo ſufficit habere remiſſiones.

a Citari tertius. Adde d. Ma. Soz. in rub. de dila. & phi. fran. in repe. c. ex ratione. col. ij. extrà de appe. Et adde do. de rota. dec. lvj. inci. Item ſi in lite. Cur.
b Iſta dictio nõ. Adde c. innotuit. de elec. c. per tuas. qui fi. ſint legiti. Rapha. cuma. conſi. cxiiij. inci. Ant. in ij. col.
c Ante lit. cõte. Adde l. exceptionem. C. de proba. Bart. in l. ij. §. numerũ. ff. de excu. tu. Sal. in l. error. C. de iu. & fac. igno. Spe. in ti. de except. in §. v. doc. in c. paſtoralis. de excep.

1 *Res vendita non debet eleuari de æſtimo venditoris, & transferri ad æſtimum emptoris: niſi cognoſcatur per publicos officiales quòd emptor eſt idoneus ad ſolutiones fiſcales faciendas. & vide nu. 4.*
3 *Quid ſi res vendatur alicui eccleſiæ, uel eccleſiaſticæ perſonæ? & quòd licet perſona eccleſiaſtica non poſſit compelli per iudicem ſecularem, quòd tamen poterit poni manus ad ipſam rem.*
4 *Quòd ſit dare hypothecam ſine perſonali obligatione.*
5 *Tributa quæ imponuntur rebus, & non perſonis, poſſunt imponi rebus forenſium exiſtentibus infra territorium, ſed collectæ quæ imponuntur perſonis propter res, non poſſunt imponi forenſibus: uel non ſubditis, licet habeant bona infra territorium?*
6 *Tributa, an poſſint imponi rebus clericorum?*

LEX II.

1 REi annonariæ. † Poſſeſſor poteſt conueniri à fiſco pro publicis pẽſionibus tam præteriti temporis quã futuri: non obſtante quæcunq; cõuentione facta inter poſſeſſorem & eius